

Balkanlarda Türk Kimliğinin Bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova

The Balance of Turkish Identity in the Balkans: North Macedonia and Kosovo

Ümit Öztürk. “*Balkanlarda Türk Kimliğinin Bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova*”. Ankara:
Astana Yayınları, Ocak 2021. ISBN: 978-625-7890-79-3

Kadriye Şan¹

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Kadriye Şan, (Yüksek Lisans Öğrencisi),
İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Avrasya Araştırmaları, İstanbul, Türkiye
E-posta: kadriyesan@ogrii.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7728-7415

Başvuru/Submitted: 28.07.2022
Kabul/Accepted: 01.08.2022

Atıf/Citation: Şan, Kadriye. Balkanlarda Türk Kimliğinin Bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova. [Ümit Öztürk'ün Balkanlarda Türk Kimliğinin Bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova, adlı eserinin tanıtımı]. *Avrasya İncelemeleri Dergisi - Journal of Eurasian Inquiries* 11, 2 (2022): 269-275.
<https://doi.org/10.26650/jes.2022.016>

Anahtar Kelimeler: Türk kimliği, Balkanlaşma, Makedonya, Kosova
Keywords: Turkish identity, Balkanization, Macedonia, Kosovo

Kuzey Makedonya ve Kosova Türklerinin azınlık olarak yaşadıkları ülkelerdeki diğer milli-dini unsurlar ile kurdukları sosyal ve kültürel ilişkilerin anlatıldığı “*Balkanlarda Türk Kimliğinin Bakiyesi: Kuzey Makedonya ve Kosova*” kitabı Ümit Öztürk tarafından kaleme

alınmıştır. Yazar bu eserinde kimlik, kültürleşme kuramlarıyla birlikte Balkanlaşma kavramını da sosyolojik bir bakış açısıyla sosyal mesafe bağlamında ele almıştır. Aynı zamanda bu bölgede saha araştırması yapmış ve Kuzey Makedonya ve Kosova Türklerine Türk kimlik ve kültürüne ilişkin sorular yönelmiştir. Katılımcıların Türk kimlik ve kültürünü sürdürme ve koruma mücadeleleriyle birlikte vatan algıları ve Türkiye'nin Kuzey Makedonya ve Kosova Türklerine ilişkin politikalarına dair görüşleri de çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Bu eserde yazar farklı yaş ve etnik gruplardan kişilerle gerçekleştirdiği mülakatlardan ve sosyoloji, tarih gibi farklı disiplinlerde yazılmış çok sayıda yabancı kaynaktan yararlanmıştır.

Kitabın yazarı Ümit Öztürk 2012 yılında yüksek lisansı'nı İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Taner TATAR danışmanlığında "*İngiliz Edebiyatında Sömürgecilik Ve Kölelik: Aphra Behn'in Oroonoko Veya Soylu Köle Romanı Örneği*" adlı tez çalışması ile tamamlamıştır. Ardından doktora öğrenimini 2018 yılında aynı üniversite ve aynı anabilim dalında Prof. Dr. Taner TATAR danışmanlığında "*Balkanlaşma ve Balkanlarda Türk Kimliği (Makedonya ve Kosova Örneği)*" adlı tez çalışması ile tamamlamıştır. Ümit Öztürk'ün Balkanlaşma, kimlik ve göç konularına dair pek çok çalışması bulunmaktadır.

Yazar bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin ardından Yugoslavya'nın da Balkanlaşmasından sonra nüfus ve nüfuz bakımından azınlığa düşmüş Kuzey Makedonya ve Kosova Türklerinin kimlik algıları ve kültürleşme süreçlerinde diğer etnik gruplarla da ilişkilerini ele alarak alana katkı sağlamaktadır. Eser önsöz kısmı hariç 4 bölümden oluşmaktadır: Tahayyüle İşlenen Balkanlar, Balkanlaşma, Sosyal Mesafe Oluşumu Bağlamında Türk Kimliğinden Balkanlaşma ve Türk Kimliğine Yabancılaşma, Kuzey Makedonya ve Kosova'da Türk Kimliğinin İfadesi.

Kitabın önsözünde yazar Üsküplü şair Yahya Kemal Beyatlı'nın "Kaybolan Şehir" şiirinden dizeler ve Falih Rıfki Atay'ın "Zeytin Dağı" isimli kitabından sözlerle anavatan ve vatan arasındaki bağa dikkat çekmiştir. Balkan coğrafyasının Türk kimlik ve kültürünün mayalanmasındaki önemine ve bu coğrafyadaki kimliğin din-kimlik bütünleşmesi olduğuna vurgu yapmıştır. Osmanlı'nın yıkılış sürecinde Arap Yarımadası'nda gelişen farklı tabloyu olaylara şahitlik eden Falih Rıfki'nin gözünden anlatmıştır. Osmanlı'nın iki ayrı coğrafyada uyguladığı farklı iskan politikalarına değinerek kültürleşme süreçlerine de dikkat çekmiştir. Bu başlık altında Tito Yugoslavya'sından ve resmi dil olan Türkçe'nin kaldırılma süreçlerine de yer vermiştir. Katılımcıların tabiriyle Balkanlar'da Türk olmanın zorluklarından ve bedellerinden bahsedilmiştir. Katılımcıların Türkiye'nin Balkanları bilmemesine yönelik yaptıkları eleştirilere de yer verilmiştir. Aynı zamanda Makedonya ve Yunanistan arasındaki isim tartışması nedeniyle 2019 yılında Makedonya'nın resmi adının Kuzey Makedonya olarak değiştirilmesinden de bahsetmiştir. Yazar son olarak çalışmada desteğini esirgemeyen kişilere teşekkürlerini sunarak önsözü sonlandırmıştır.

İlk bölüm olan "Tahayyüle İşlenen Balkanlar" başlığında 'doğu sorunu' kavramına değinilmiştir. Balkanlarda "doğu sorunu" olarak ortaya konulan bu kavram açıklanmaya çalışılmıştır. Avrupalıların çok yakınında bulunan Balkan milletleri Doğulu ötekiler ve balkanizm

kavramlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Günümüz dünyasında Balkanlaşma kavramına yüklenen anlamlara yer verilmiştir. Balkan kavramının Türkiye’deki ve Türkçe’deki karşılıklarına değinilerek Türkiye’de yeterince tanınmayan Balkanlar’a vurgu yapılmıştır.

İkinci bölüm “Balkanlaşma” kavramı üzerinde durulmuştur. Balkanlaşma ve Balkanlaştırmak kavramlarının açıklamasına yer verilmiş ve kimlikle ilişkisine değinilmiştir. Katılımcıların görüşlerinden de yola çıkarak Suriye özelinde Ortadoğu’da yaşanan Balkanlaşma sürecine ele alınmıştır. Farklı yazarların görüşlerinden yola çıkarak Balkanlaşma pratiği ve kimliğin parçalanmasını açıklamaya çalışılmıştır. Modernizm kavramının Balkanlaşma üzerindeki etkisine ve Yugoslavya’nın dağılmasının bu süreci ne kadar etkilediğinden bahsedilmiştir. Osmanlı’nın dağılması ile başlayan Yugoslavya’nın dağılma süreciyle devam eden balkanlaşma kavramı tamamlanmış Balkanlaşma ve başarısız Balkanlaşma olmak üzere iki farklı şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır. Karadağ ve Sırbistan örneklerinden yola çıkarak kavramın biraz daha anlaşılması hedeflenmiştir.

Üçüncü bölüme gelindiğinde ise “Sosyal Mesafe Bağlamında Türk Kimliğinden Balkanlaşma veya Türk Kimliğine Yabancılaşma” başlığı altında ‘sosyal mesafe ölçeği’ kavramı açıklanmış. Sosyal mesafe bağlamında Kuzey Makedonya Türklerinin dominant milletler olan Makedonlar karşısındaki durumu ele alınmış ve Ohri Çerçeve Antlaşması ile Arnavutların elde ettiği kazanımlara değinilmiştir. Kosova’da da aynı şekilde nüfus oranının kimlik ve kültür kazanımı açısından önemine yer verilmiş ve 1999’da yapılan Kosova Savaşı sonrası yaşananlara değinilmiştir. Her iki ülkede de azınlık durumuna gelen Türklerin bu sona nasıl geldiklerini ve bunun üzerindeki din ve dil faktörü değerlendirilmeye çalışılmıştır. Devamında karışık evlilikler yoluyla ortaya çıkan ‘yumuşak asimilasyon’ kavramı açıklanmıştır. Çalışmada Türk, Arnavut, Goralı ve Boşnak olmak üzere farklı kimlikteki katılımcıların grup içi ve grup dışı evlilik tercihlerinin anlatıldığı bir yüzdelik tablosu oluşturulmuştur. Kuzey Makedonya ve Kosova Türkleri’nin evlilik tercihinde etkili olan ümmet kimliği ve Türk kimliğinin etkisi karşılaştırma yapılarak incelenmiş ve Kosova Türklerinin bu konuda daha hassas oldukları kanısına varılmıştır. Katılımcılarla yapılan mülakatlar sonucu kimlik ve kültür inşasında Türkçe eğitimin önemine dikkat çekilmiştir. Dini kimlik dolayısıyla ümmet bağıyla bağlı oldukları Arnavutlar başta olmak üzere diğer etnik gruplar ile yaşanan sosyal mesafeye (en uzak öteki) kavramına değinilmiştir. Kuzey Makedonya’daki nüfus sayımındaki gerçeği yansıtmayan verilere dikkat çekilmiş ve Makedonlar için tehdit unsuru görülen Arnavutlar, Türkler ve Sırlar arasında kimlikten uzaklaştırılarak yapılan Balkanlaşma süreci ele alınmıştır. Tarih yazımı ve müfredat konusunun bu bağlamdaki önemine dikkat çekilmiştir. Katılımcılarla yapılan mülakatlarda bazı katılımcıların kendini tanıtırken Türk kimliğini ön plana çıkardığı bazı katılımcıların ümmet kimliğini kullandığı ve bazı katılımcıların da din ve millet kimliğini beraber kullanarak iç içe geçmiş bir kullanım yapıldığından bahsedilmektedir. Son olarak yakın zamanda meydana gelen tarih yazımındaki önemli gelişmelere dikkat çekilmiştir.

Bu bölümde bir alt başlık olan kimlik ve kimliğin inşası’nda kimlik olgusu ve tarihsel

süreçler içerisinde geçirdiği dönüşüm ele alınmıştır . Farklı yazarlara göre kimlik ve aidiyet kavramlarının tanımlamasına yer verilmiştir. Ulus devlet kurulma sürecinde millet kimliğinin oluşumuna dikkat çekmektedir. Kimlik ve öteki kavramları üzerinde genel bir değerlendirme yapıp önyargı ve stereotipleştirme kavramları arasındaki benzerlikler anlatılmıştır. Beraberinde kollektif benlik ve biz şuru kavramları açıklanmıştır. Kimliğin inşa sürecinde ‘öteki’ nin inkar edilemez mevcudiyetine değinilmiştir. Öteki algısına ilişkin farklı medeniyetlerdeki bakış açıları incelenmiş ve tarihsel süreç içerisinde Batılılar tarafından öteki olarak görülen Türklerin ‘dominant öteki’ kavramındaki konumu değerlendirilmiştir. Hristiyan aleminde öteki algısında Türk kimliğinin algılanması ve Müslüman-Türk kimlik bütünleşmesi ele alınmıştır. Türk medeniyeti ve Batı medeniyetinin kimlik ve öteki arasında kurulan ilişkilere bakışındaki farklılıklar değerlendirilmiştir. Türkler ve sömürge geleneğindeki Batının fethedilen yerlerdeki tavrı arasındaki farklılıklardan bahsedilmiş ve Türklerin fetih anlayışı ve sömürgecilik kavramlarının tanımlanmıştır.

Diğer bir alt başlık olan millet kimliği ve millet kimliğinin oluşumunda ulus ve millet kavramlarının tanımlamaları yapılmıştır. Etnik bilincin oluşumunda önemli olan kavramlara dikkat çekilmiştir. Millet ve milli kimliğe ait temel özellikler konusunda Adam Smith’in tarifine dikkat çekmiştir. Milletlerin tahayyül ürünü oluşu iddiasının modernist kuramcılardan Benedict Anderson’un ‘hayali cemaatler’ tezi üzerinden temellendirilmesine yer verilmiştir. Milleti anlamak için gerekli olan geleneksel millet bilinci üzerinde durulmuştur. Osmanlı Devleti’nde Türk millet kimliğinin neden gecikmeli bir şekilde geliştiğinin örnekler üzerinden açıklaması yapılmıştır. Bu noktada özellikle Kosova ve Makedonya bağlamında din unsurunun öneminden bahsedilmiştir. Kuzey Makedonya ve Kosova tarihindeki Türk kimliği incelenmiş ve İslamiyet’in bu kimlik üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Balkanlarda Osmanlı’nın yerleşme ve yayılma süreci anlatılmış ve Kosova ve Kuzey Makedonya özelinde bu sürecin nasıl olduğu ele alınmıştır. Balkanlarda Türk nüfus ve nüfuzunun azalması bir anlamda göç sorunu olduğuna dikkat çekilmiştir. Balkanlardaki Türklerin neden Türkiye’nin refah problemiyle yakından ilgilendikleri ve anavatanın güçlü olmasını istedikleri katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucu cevap bulan sorulardan biridir. Kosova’nın bağımsızlık süreci ve Ohri Çerçeve Antlaşması’nın Kuzey Makedonya’ya yansıyan olumsuz koşulları ele alınmıştır. Bölgede yapılan araştırmada Türk kimlik ve kültürünün inşasında çocukluk döneminin önemine değinilmiştir.

Dördüncü ve son ana başlık olan “Kuzey Makedonya ve Kosova’da Türk Kimliğinin İfadesi” başlığı altında yapılan mülakatlar bağlamında katılımcıların kimliklerini dini, milli etnik ve kültürel kimlikler bağlamında nasıl ifade ettikleri araştırılmıştır. Ön Türkler olarak tanınan Goranlar ve Torbeşler’in tarihi kimliğine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Türk kimliğinin bu unsurlar üzerinde kapsayıcı bir millet kimliği olduğuna değinilmiştir. Katılımcıların ifadesiyle Kosova ve Kuzey Makedonya Türkleri Türk kimliğini sadece etnik bir kimlik olarak görmemekte kültürde yaşanan ve yaşatılan bir millet kimliği olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu ülkelerdeki Türklerin etnik kimlik olgusu genlerle ve kan bağıyla ortak bir ataya sahip olma olarak

algılanmaktadır. Bununla beraber Kosova ve Kuzey Makedonya Türklerinin günlük hayatta ve kamusal alanda kendilerine yöneltilen Türkçe ve Türklük ile ilgili sorulara karşı tepkileri ele alınmıştır. Yine katılımcılar Türkiye Türkleri tarafında kimlikleri ile ilgili yapılan hatalara ve algılamalara da tepkilerini ifade etmişlerdir. Bölgede bulunan Türklerin nüfuslarına kıyasla parti ve dernekleşme gibi faaliyetlerle sosyo- kültürel hayatta ciddi bir dinamiz ve aktivizm seğildikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca Kosova ve Kuzey Makedonya bölgesinde millet ve din kimliğinin bütünleşmesi üzerinde durulmuştur. Katılımcılar tarafından Türk milli kimliği yüksek bir bilinçle zikredilirken Müslüman olmaktan duyulan gurur birlikte dile getirilmektedir. Tarihi evreler içerisinde ümmet bilincinin kuvvetlenmesi ile ortaya çıkan asabiye sonucu zaman zaman millet bilincinin feda edilmesinden bahsedilmiştir. Bunun yanında günümüzde Türk, Boşnak ve Arnavut unsurlar arasında kurulan ümmet kardeşliği olgusu hala canlılığını korumaktadır. Katılımcılar, Türk kimliğinin bölgede korunması için Türkiye'nin bu bölgede bulunması ve sahip çıkması istediğinde bulunmuşlardır. Farklı katılımcıların görüşlerinden yapılan alıntılardan anlaşılacağı üzere Kosova ve Kuzey Makedonya Türkleri milli bilincin yanında dini kimliklerin önemine ve sahip oldukları ümmet bilincine de vurguda yapmaktadırlar. Ayrıca Türklerin kimliklerini ifade ederken soy- sop bağlantısı, ırk ve şecere aramak gibi bir takıntılarının olmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında Kosova ve Kuzey Makedonya Türkleri arasında hakim olan siyasi tavrın milliyetçilik olduğu ve Türkiye Türklerinin Balkanları ve Balkan Türklerini daha iyi tanımaları gerektiği dile getirilmiştir. Kosova ve Kuzey Makedonya Türklerinin anavatan algısı üzerinde durulmuştur ve Balkan Türkleri'nin hem Balkanlar'da hem de Türkiye'de tanınma problemi yaşadığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bunun yanında Tito Yugoslavya'sına duyulan özlem ve 'yugo-nostalji' kavramına değinilmiştir. Ardından bu özlemin sebepleri açıklanmış ve değerlendirilmiştir.

Kültürleşme kavramının tanımı yapılmış olmakla beraber kültürleşme ve asimilasyon arasındaki farklar tablo şeklinde karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Azınlıkların kültürleşme yönelimlerinin kapsamı ele alınmıştır. Bulgaristan ve Hollanda Türkleri arasında kıyaslama yapılarak konunun daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir. Azınlıkların kültürleşme yönelimleri; entegrasyon, asimilasyon, ayrışma ve marjinalleşme altında dört başlıkta ifade edilmiştir. Aynı zamanda iki soru sorularak bir tablo halinde kültürleşme yönelimleri açıklanmaya çalışılmıştır. Yine egemen topluluğun kültürleşme yönelimleri; çok kültürcülük, erime potası, ayrımcılık ve dışlama olarak dört başlık altında toplanmıştır. Azınlıkların ve dominant kültürün kültürleşme yönelimleri bir tablo ile izah edilmiştir. Kültürleşme yönelimleri üzerinde etkili olan devlet politikaları, alan ve boyut temelli kültürleşme yaklaşımı ve yeni medya ve internet gibi diğer etkenlerden de bahsedilmiştir.

Kosova ve Kuzey Makedonya Türklerinin kültürleşme yönelimleri ele alındığında grup dışı evliliklerde ebeveynlerin ve ikinci nesil Türklerin milli kimlik ve kültür konusunda oldukça bilinçli oldukları görülmektedir. Eğitim ve istihdam faktörlerinin Kosova ve Kuzey Makedonya Türklerini asimilasyona yönlendirdiği ısrarla belirtilmiştir. Katılımcıların ifadesiyle ortam baskısı

ve ötekileştirme kaygısıyla Türklerin hakim unsur karşısında azınlık konumuna düşmemek için asimilasyona yönelindikleri belirtilmiştir. Kuzey Makedonya Türkleri dil konusunda Makedonca'yı ve diğer hakim dil olan Arnavutca'yı öğrenme noktasında entegrasyonu tercih ederken Kosova'da ise bu konuda direnç gösterildiği görülmektedir. Her iki ülkede de kültürleşme yönelimleri içerisinde eğitim, istihdam ve evliliğin etkisi olduğuna değinilmiştir. Katılımcılar her iki ülkede de Türkler ülkenin gayrimüslim unsurlarından çok aynı dini mensubiyeti paylaştıkları ve asırlardır süregelen kültürleşme neticesinde Türk kimlik ve kültürüne daha yakın olan, fakat günümüzde balkanlaşan Arnavutlar tarafından yok sayıldıklarını ifade etmişlerdir.

Türk kimlik ve kültürünün Kosova ve Kuzey Makedonya'daki geleceğinin nasıl korunacağı neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Katılımcılar, TİKA gibi kurumların bölgenin gelişmesine katkısını kabul etmekle birlikte yanlış politikaları eleştirilmektedir. Aynı zamanda bölgede yapılmasını istedikleri önerileri sunmuşlardır. Anavatandaki bazı değişme ve batılılaşma yönelimlerine gelen tepkilere yer vermekle beraber bunun önüne nasıl geçilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Türkiye'nin Balkanlara ve Balkan Türklerine ilişkin politikaları değerlendirilmiş ve Türkiye'den beklentilerine geniş yer verilmiştir. Türkiye'nin ümmetçi politikaları ön planda tutması eleştirilmiş ve daha milliyetçi politikalara yer vermesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda bölgede göçün önüne geçmek için Türkiye'den daha kalıcı çözümler üretmesi istenmektedir. Bu konuda katılımcılar arasında sadece iki kişi farklı görüş beyan ederek ümmetçiliğin ön planda tutulması gerektiğini söylemişlerdir. Batının bölgeyi Hristiyanlaştırma isteğine karşı Türkiye'nin bölgede daha fazla bulunması gerektiği üzerinde durulmuştur. Nihayetinde Balkanlar'da Türk olmanın Türkiye'de Türk olmaktan zor olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye'nin desteğini daha fazla beklediklerini belirten katılımcılar anavatana yürekten bağlı olduklarını da özellikle belirtmişlerdir.

Sonuç ve değerlendirme kısmında, yazar kitabın genel bir değerlendirmesini yapmış ve ulaştığı sonuçlardan bahsetmiştir. Yazara göre Kosova- Kuzey Makedonya Türklerinin millet ve milliyet kavramlarına ilişkin bakış açıları değerlendirildiğinde millet kimliğinin çok canlı bir şekilde yaşadığı görülmektedir. Bölgede halen varlığını hissettiren Osmanlı mimarisi ve eserleri tahribata rağmen bölgede Türk kültürünün tapusu edasıyla var olmaya devam etmektedir. Her şeye rağmen Türkçe yayın devam etmekte ve Türkçe konuşulmaktadır. Balkanlarda bütün karamsarlıklara rağmen Türk kimlik ve kültürünün yaşamaya devam ettiğini söylemek mümkündür. Son olarak yazarın değindiği nokta Balkanlarda var oluş mücadelesi veren ABD, AB, Rusya ve Çin gibi büyük güçlere karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin de kendi stratejileri olması gerektiği üzerinde üzerinde durmaktadır. Yazar "bu alanda yapılacak çalışmalar sorunları tam anlamıyla çözmesede yeni araştırmalar için yeni ufuklar açacaktır" diyerek cümlelerini güzel bir temenni ile bitirmiştir.

Sonuç ve değerlendirme kısmından sonra kaynakça kısmına yer verilmiş ve kitabın en sonunda "Ek: Araştırmanın Problemi, Yaklaşımı ve Metodolojisi" yer almıştır. Araştırmanın

problemi başlığı altında Balkan coğrafyasında Türk kimliği ve kültürü üzerine yapılan sosyoloji çalışmalarının Avrupa’da yaşayan Türkler üzerinde yapılan çalışmalara oranla çok daha az olduğuna dikkat çekilmiştir. Çalışmada teorik çerçevede literatüre ilişkin bazı kavramlar tartışılırken Avrupa ülkelerindeki kültürleşme çalışmalarından da yararlanılmıştır. Araştırma Türk dış politikasını Türkiye sınırları dışında kalan Türk kültür coğrafyasında Türk kimliği ve kültürünün araştırılması, korunması ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi açısından yakından ilgilendirmektedir. Bölgede var oluş mücadelesi veren büyük güçlerin karşısında Türk akademisyenlerin bölge üzerinde yapacağı çalışmalar Balkan Türklerinin kimlik ve kültür sorunlarına odaklanması gerektiği üzerinde durulmuştur. Balkan Türkleri üzerinde yapılacak çalışmalar Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları dışında kalan Türk kültür ve kimliğinin araştırılması, korunması bakımından çok önemlidir. Araştırma kapsamında temel problem cümlesiyle birlikte sekiz tane de alt problem cümlesi oluşturulmuştur. Araştırmanın yaklaşımı ise çeşitli düşünürlerin teorileri ve aksiyomlar ile açıklanmıştır. İntihar teorisi, sembolik etkileşimcilik kavramlarına yer verilmiştir. Metodoloji olarak ise çalışmada kartopu örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evreni olan Kosova- Kuzey Makedonya Türklerinin “The World Fact Book CIA” 2018 ve 2015 yıllarına göre nüfus verileri ve ülkedeki etnik dağılım rakamları incelenmiştir. Yazar bu kısımda araştırma esnasında veri toplama tekniği ve araştırma yönetiminin katılımcılar tarafından ilgiyle karşılandığına yer vermiştir. Katılımcıların hangi usullere göre belirlendiği, kaç kişiyle görüşme yapıldığı, bunlardan kaç tanesinin Türk ya da Arnavut olduğu bilgisini, not tutma şekli ve mülakat sorularında hangi konular üzerinde yoğunlaşıldığı üzerinde durulmuştur.

Kitabın Balkanlarda Türk kimliğinin anlaşılması açısından literatüre yaptığı katkı oldukça önemlidir. Kuzey Makedonya ve Kosova özelinde bu konunun mülakatlarla gerçekleştirilmiş olması yazarın bizzat bölgeye gitmesi ve aynı insanlarla birkaç kez görüşmesi onlarla arasında bir bağ kurması çalışmanın samimiyeti ve içtenliğine yansımaktadır. Kitap yer yer Balkan şairlerinin demeçlerine yer vermiş ve bizi eskilere götürmüştür. Osmanlının yıkılışından beri Balkanlara duyulan özlem ve Balkanlardaki Türklerin hala ata toprağı olan buralarda asimilasyon politikalarına rağmen var olma mücadelesi etkileyici bir şekilde gözler önüne serilmiştir. Burada var olmayı Balkan Türklerinin kendilerine bir görev telkin etmeleri çalışmanın en can alıcı noktasıdır. Kitap Balkanları ve Balkan Türklerini anlamak için her Türk’ün okuması gereken değerli bir eserdir. Ümit Öztürk’ün yoğun emek ve mesai harcayarak hazırlamış olduğu bu eser umuyoruz ki kendisinin de temenni ettiği gibi pek çok yeni çalışmaya kapı aralayacaktır.

